

Biodiversitet, klima og bæredygtigt forbrug lider under uambitiøse mål og mangel på nye initiativer i Danmarks nationale skovprogram

– høringsvar fra DN

God statusbeskrivelse af skovenes mange samfundsværdier

Skovprogrammet udgør en meget fin beskrivelse af, hvad skovene kan bidrage med til samfundet – og det er ikke småting. Det indeholder også en redegørelse for eksisterende viden og mange gode hensigter. Det udgør således et godt fundament at arbejde videre på for implementering af en ambitiøs skovpolitik. Tak for det!

Visionen for Danmarks skove bærer dog også lidt præg af at være en statusbeskrivelse. Formuleringen "tage hånd om biodiversiteten" føles lidt som et slattent håndtryk med tanke på de store udfordringer med at vende tabet af arter og naturtyper, som Danmarks natur står midt i. DN kunne ønske sig, at regeringen bliver klarere i mælet om, hvorfor skovene er så utroligt vigtige for Danmark – som mere naturlige og velfungerende levesteder for en mangfoldighed af arter, som større kulstoflager, udvidet oplevelsesrum og som kilde til fornybare og energieffektive materialer.

Uambitiøse mål, der ikke overholder Danmarks forpligtelser

Skovprogrammet skal sætte retningen for den danske skovpolitik i de kommende mange år. Derfor er mål og pejlemærker vigtige. De totalt 13 strategiske pejlemærker, som er inddelt i seks temaer, giver rigtig god mening og er generelt svære at være uenige i. Desværre favner de to eneste mål, som programmet indeholder, slet ikke i tilstrækkelig grad pejlemærkerne eller visionen.

Skuffende biodiversitetsmål

Det er direkte skuffende at videreføre det uambitiøse mål fra det gamle skovprogram fra 2002 om at blot 10 procent af skovene så langt ude i fremtiden som år 2040 skal have biodiversitet som det primære formål. Det er alt for lidt og alt for langsomt til at stoppe tabet af biodiversitet. Det lever på ingen måde op til FN's og EU's biodiversitetsmål.

Forskere har peget på et behov for 13 % skov helt urørt af træproduktion som et absolut minimum for at leve op til 2020-målet om at stoppe artstabet. Effekten ville forudsætte, at beskyttelsen sker helt kontrolleret i de (primært private) skove, hvor arterne stadig findes. DN's mål er 20 % urørt skov i 2030, hvilket giver større sikkerhed for arterne og mere spillerum for skovejere. Natur- og Landbrugskommissionen påpegede også behovet for meget mere urørt skov, både i offentlige og private skove.

I dag er under to procent af skovene formelt beskyttet som urørt skov - altså skov, der ikke bruges til træproduktion - og tallet kommer op på knap fire procent, når Naturpakken er fuldt implementeret i 2066. Men stat og kommuner kan fra i morgen sikre alle deres biologisk set mest værdifulde skove, og de private skovejere har udvist meget større interesse for at indgå aftaler om urørt skov, end finansieringen af Naturpakken kan kvittere for. Ifølge skovprogrammet er Naturstyrelsen i mål, når Naturpakken er implementeret, eftersom ambitionen her er 20 %, hvilket DN mener er utilstrækkeligt for statsskovene.

Der er behov for en højere målsætning, delmål samt konkrete handlinger, som understøtter målopfyldelsen for skov med biodiversitet som hovedformål. Eftersom levetiden på programmet som standard bør være 10 år, ville et 10-års delmål være logisk. Desuden er der behov for mål og handlinger, som understøtter pejlemærket om at fremme naturhensyn i skovdriften generelt. En vigtig handling, som desværre mangler i programmet, er kortlægning af naturperlerne - de biologiske særligt værdifulde skove - i de danske private skove. Viden er helt afgørende for en omkostningseffektiv indsats. Danske skovejere og træbranchen har et troværdighedsproblem i dag, fordi bæredygtigheden af træet ikke kan garanteres på en enkel måde, så længe der ikke er fælles viden om naturperlerne.

Svævende mål om mere skov

Målet om mere skov er også nogenlunde fastholdt fra det gamle skovprogram, bortset fra at mållinjen endnu engang er flyttet længere ud i fremtiden (nu til udgangen af det 21. århundrede, hvor der oprindeligt i 1989 blev sagt en trægeneration, hvilket blev tolket som 80-100 år). Der er også stadig lidt beklagelig elastik på hele fem procent af Danmarks areal i målet. Desuden er der opstået debat om begrebet skovlandskaber. Det ville være mere tydeligt at sætte et mål om skovareal, eftersom ordet skov har en tydelig definition, som bruges i skovovervågningen, skovlovgivningen og international afrapportering. Tanken i skovlandskaberne er dog god, eftersom det handler om at skabe et mere varieret landskab med økologisk sammenhæng mellem forskellige trædækkede og lysåbne naturtyper til gavn for arterne og oplevelserne. Begrebet bør dog ikke bruges til at udvande målet, så arealet med skov holdes på et lavere niveau end oprindeligt tiltænkt. DN's mål er 20 % skov i 2050 og 25 % i 2090. Det kræver en skovetablering på 5.500 ha årligt mod de seneste ca. 15 års 3.300 ha ny skov om året. Mere skov er vigtig for alle skovens goder, ikke mindst friluftsliv i skovfattige egne samt større kulstoflager til gavn for klimaet.

Behov for klarhed om skovens rolle i Paris-aftalen

Regeringen bør sætte nogle meget klare og ambitiøse mål for, hvordan skovene skal spille deres helt afgørende rolle for klimaet uden at skade biodiversitet eller andre vigtige samfundsværdier på vejen. Det er muligt, og forskerne er kommet med bud på veje frem. Skovprogrammet lægger foruden en utilstrækkelig skovrejsning kun op til at "følge" diverse indrapporteringer, internationale forhandlinger samt overvåge status - det er virkelig tyndt! DN lægger vægt på rollen som kulstoflager, som kan gå hånd i hånd med biodiversitetsbeskyttelse, og som virker meget effektivt i de kommende afgørende årtier for klimaet. DN støtter også udvikling af højere træproduktion med bæredygtige midler, herunder på det større skovareal, mens foreningen er noget betænkelig ved at øge fokus på nåletræer, som allerede i dag udgør en helt unaturlig stor del af skovarealet. DN fastholder, at træet skal bruges klogt, hvilket ikke indebærer en energiforsyning baseret på afbrænding, og papirforbruget bør nedbringes til et minimum.

Hvordan vil regeringen fastholde og udvikle skoven som velfærdsgode?

Pejlemærket for friluftsliv lyder "Fastholde og udvikle skov som et velfærdsgode, hvor befolkningen sikres muligheder for friluftsliv og naturoplevelser." DN vil påpege, at det i den forbindelse er afgørende at friholde de bynære skove for byggeri og de store, mere øde skovområder for vindmøller og andre larmende anlæg, samt fastholde en restriktiv fredskovspligt. Der er behov for mere konkrete mål og handlinger for at få flere danskere ud i skoven og naturen i øvrigt, herunder en målrettet satsning på mere bynær skov og bedre adgang til bynære skove.

Green washing af målopfyldelse?

I Altinget den 21. februar 2018 giver ministeren udtryk for at biodiversitetsmålet (som er uambitiøst, se ovenfor) allerede skulle være opfyldt. Det mener DN tenderer green washing.

Målet lyder på 10 % af skovarealet i 2040, som skal have biodiversitet som hovedformål. Hvis vi ser på dagens skovareal, så svarer det til 62.500 ha.

11.700 ha er sikret i dag som urørt skov, græsningsskov mm ifølge Naturpakkens baseline. Heri er DN enig. Hertil kommer de nye urørte skove i regi af Naturpakken på 10.000 ha plus eventuelt de 3.300 ha såkaldt anden biodiversitetsskov, hvor formålet er biodiversitet, men det stadig er uklart hvordan den nedsatte træproduktion bliver udmøntet efter indfasningen. Den urørte nåleskov (3.300 ha) skal først være indfaset i 2066, så de kan evt. regnes fra. Så langt, så godt.

Skovprogrammet redegør derudover for, at yderligere 45.000 ha er "*øvrige naturmæssige værdifulde skove med en binding*".

Med det regnestykke skulle målet allerede være opfyldt. DN er uenig i, at de bindinger, som medregnes her, sikrer, at skovene har biodiversitet som det primære driftsformål, og at konflikter mellem produktion og beskyttelse dermed undgås.

Fredninger KAN have den tilstrækkelige sikring, men bestemmelserne i de enkelte områder har ofte (blot) haft til formål at sikre en status quo, f.eks. bibeholde det som løvskov, men ikke at lade de biologiske værdier udvikle sig i en optimal retning for arterne. Natura 2000-skovnaturtyper BURDE have den sikring, men har det slet ikke i dag, hvor der blot er krav om basissikring, som ikke ødelægger de nuværende værdier, men heller ikke kræver udvikling af gunstig bevaringsstatus, selv om EU's biodiversitetsstrategi kræver det¹. Beskyttelsen af egekrat har også primært haft til formål at fastholde dem som egebevoksninger, hvilket ikke er tilstrækkeligt til at undgå alvorlige målkonflikter alle steder. Det samme gælder træbevoksede moser, som kan være beskyttede mod aktiv ødelæggelse af naturbeskyttelsesloven, men hvor fuldt lovlig træproduktion fastholde kvaliteten som levested for skovenes mange arter på et unaturligt lavt niveau.

DN har direkte til Naturstyrelsen samt i Skovrådet efterspurgt en opgørelse over niveauet og typen af biologisk sikring af de 45.000 ha anslået øvrig naturmæssigt værdifuld skov, men ikke fået uddybende svar. DN er enig i, at de nævnte sikringer har betydning for biodiversiteten, ikke mindst som en bremse for direkte skade, men anser ikke, at sikringerne er tilstrækkeligt for at fastslå, at biodiversitet er det primære driftsformål i dag. Mange steder i de nævnte skove foregår der stadig en forholdsvis intensiv træproduktion, som ved hugst og udtynding med

¹ Målsætninger i EU's biodiversitetsstrategi mod 2020

MÅL 1: FULDSTÆNDIG GENNEMFØRELSE AF DIREKTIVERNE OM FUGLE OG LEVESTEDER
Standse statusforringelsen for alle arter og levesteder, der er omfattet af EU-naturlovgivning, og realisere en mærkbar og målelig forbedring i deres tilstand, således at der i forhold til de nuværende vurderinger i 2020 vil være: i) 100 % flere levestedsvurderinger og 50 % flere artsvurderinger i medfør af habitatdirektivet, der opviser en forbedret bevarelsesstatus, og ii) 50 % flere artsvurderinger i medfør af direktivet om fugle, der opviser en sikker eller forbedret status.

mere løbende begrænser mulighederne for udvikling af egnede levesteder for arterne knyttet til naturtypen.

Hvis målet virkelig allerede var nået, ville det jo være endnu mere logisk, at ministeren satte et fremtidigt politisk mål betydeligt højere i et bredt forlig på tværs af Folketinget, f.eks. 20 % skov urørt af træproduktion i 2030.

Nærmest total mangel på nye initiativer

Handlingerne, som er listet under hvert af skovprogrammets seks temaer, er alle fornuftige. De er desværre bare en stille oprensning af det, som stort set allerede gøres, eller som i hvert fald ikke koster noget. Der er dog nogle gode, fremadrettede undtagelser især mht. initiativer til partnerskaber og mere tilgængelig viden.

Når det kommer til konkrete handlinger, som for alvor skal lukke hullet mellem status for biodiversiteten og de andre vigtige goder fra skoven og de dokumenterede behov, så skrigger det til himlen, at regeringen ikke vil afsætte de nødvendige midler og udvise det nødvendige politiske mod. Konkret handler det blandt andet om mere viden om hvor skovenes vigtigste biodiversitet findes; f.eks. i form af kortlægning af naturperler og en 2020-artsanalyse for alle skove.

Det er også nødvendigt med endnu kraftigere incitamenter for skovejere til at beskytte og udvikle levestederne, herunder som urørt skov, certificeret skov og gennem en skovkontoordning, som kan udjævne udgifter og indtægter fra skoven til gavn for både naturtiltag og effektiv produktion. En konkret handling kunne være at kontakte de skovejere, hvis 20-årige aftaler om ekstensiv skovdrift nu er udløbet, for at indgå nye aftaler med dem om f.eks. urørt skov, ellers kan samfundets og ejerens indsats være spildt. En handling, som kunne gentages fra det tidligere skovprogram er at *"Gennemføre en formidlings- og rådgivningsindsats vedrørende biodiversitetsskov overfor skovbrugserhvervet"*; gerne med udgangspunkt i den vidensbaserede udpegnings og indfasning af Naturpakkens biodiversitetsskov i statens eje.

En satsning på øget brug af træ til byggeri samt nye materialer ville være en stor gevinst for klimaet, og i den forbindelse bør afbrænding af træ ikke udbygges, fordi alle typer af træ og træfibre meget snart skal bruges til diverse erstatningsmaterialer.

De offentlige skove bør også i endnu højere grad gå foran, når det gælder at afsætte plads til biodiversiteten og vilde skovoplevelser uden konflikt med træproduktion. Alle disse tiltag kalder på en Naturpakke II, som selvfølgelig ikke bør begrænse sig til skovene.

Er det dyrt at beskytte biodiversitet?

Den primære anledning til manglen på konkrete initiativer må være en antagelse om, at det er for dyrt. Det kan vel ikke være mangel på forståelse og interesse?

Efter DN's mening er det billigt at sikre gode levesteder og spændende skovoplevelser i en femtedel af de danske skove. Der vil være store samfundsøkonomiske gevinster ved mere naturlig skov, men de er ikke opgjort.

Forskere ved Københavns Universitet påviste i 2016 i rapporten "Bevarelse af biodiversitet i de danske skove" at *"det vil koste knap 143 mio. kr. årligt at henlægge det udpegede biodiversitetsnetværk på ca. 75.000 hektar som følge af tabte indtægter fra skovbruget"*, svarende til (sølle) 60 kr. per husstand. De 75.000 hektar, som udgør omkring 13 procent af det samlede skovareal, er et absolut minimum for at opnå en vis sikkerhed for bevarelse af de truede arter. Arealet udgør under 2 % af Danmarks landareal. De økonomiske vismænd deres vismandsrapport "Økonomi og Miljø 2012" har vist at betalingsviljen i befolkningen er betydeligt større end som så for at redde hovedparten af Danmarks truede arter. Citat fra s. 222 i rapporten: "Et

forsigtigt bud på betalingsvilligheden for at beskytte knap 200 truede dyrearter i Danmark er 300-700 kr. pr. familie pr. år."

Forskernes bud på 75.000 ha er baseret på analyse af 229 truede skovarter plus nogle ikke truede. Ved at følge anbefalingen reddes ikke blot de truede arter, som indgår i analysen fordi man har data nok på dem, men også alle de andre truede samt de mange flere mere almindelige arter, som også vil blive mere talrige, fordi levestederne forbedres.

Åbning af skovloven

Regeringen barsler muligvis snart med et forslag til lempelse af skovlovens regler om byggeri samt fredskovspligt. Skovprogrammet har som handling at "der ses på behovet for eventuelle ændringer af skovloven, så den i højere grad kan tage højde for de ønsker til brug af skovene, som samfundsudviklingen medfører". Det vil DN følge meget tæt.

Det er uvist for DN om handlingen i skovprogrammet om "at sikre et samlet lovgrundlag for driften af Naturstyrelsens arealer" er en del af dette. DN har spurgt, men ikke fået svar.

Der bør efter DN's mening laves et bredt politisk forlig om konkrete mål for 2030 og handlinger som fører til målopfyldelse; både for biodiversitet, klimaeffekt og friluftsliv.

DN er gerne fortsat i dialog om udvikling af Danmarks nationale skovprogram og opfølgende handlinger.

Med venlig hilsen

Nora Skjernaa Hansen
Skovpolitisk rådgiver i DN

DN's pressemeddelelse om skovprogrammet

<http://www.dn.dk/nyheder/nyt-skovprogram-skuffer-faelt/>

DN's skovpolitik "Vildere Skove"

www.dn.dk/politik